

Omfattende om klinisk kommunikasjon

Kringlen E, Finset A.

Den kliniske samtalen

Kommunikasjon og pasientbehandling.

283 s, tab. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2006.

Pris NOK 375

ISBN 82-05-35297-6

I løpet av tiden som er gått siden denne boken kom ut første gang, er klinisk kommunikasjon blitt et prioritert læringsemne ved alle norske medisinske læresteder. Forløperen kom i 1986, den ble utvidet og omarbeidet i 1999 og nå foreligger andre utgave av revidert versjon.

Den presenteres som en lærebok i klinisk kommunikasjon beregnet for medisinstudenter, leger og andre yrkesgrupper som behandler pasienter. Teksten starter med en gjennomgang av konsultasjonen: det å kartlegge pasientens problem, ivareta lege-pasient-forholdet, gi informasjon og behandling. Deretter følger kapitler om sykdomsattferd, placebo og om behandlingsforholdets irrasjonalitet, før forfatterne avslutter med omtale av spesielle situasjoner, spesielle pasienter og spesielle utfordringer i sykehus.

Gjennomgangen av konsultasjonen er omfattende, og det blir brukt illustrerende eksempler. Men etter mitt syn er valget av teoretiske modeller for å drøfte konsultasjonen ikke like vellykket. Det fins i dag modeller som også legger vekt på pedagogisk fremstilling, og jeg kan ikke se at inndelingen og presentasjonen av stoffet som er gjort her representerer en forbedring.

Forfatterens bakgrunn fra psykiatri og psykologi blir en styrke i omtalen av lege-pasient-forholdet og de irrasjonelle delene av dette forholdet.

Teksten har omfattende referanser til forskning. Her finner man omtale av mange arbeider som man kan ha hørt om, men ikke fått presentert på samme måte. Slik sett er dette en historisk kilde for en som interesserer seg for klinisk kommunikasjon. En kikk på litteraturlisten er likevel ikke beroligende tatt i betraktning at dette er en ny utgave. 90 % av referansene er eldre enn ti år. Under lesingen blir jeg derfor noe urolig for utvalgelse og oppdatering av kunnskapen.

Det virker som om tiden har løpt fra noen emnepresentasjoner. Kartlegging av sykehistorien presenteres på en måte som bringer tankene til aldersstegne anamnese-skjemaer fra psykiatriske sykehus. I flere

eksempler er kommunikasjonspoengene gode, men de klinisk-terapeutiske valgene utdatert. Koronar bypassoperasjon blir omtalt som ikke-livsforlengende behandling, uten å problematisere bakgrunn og kildebruk. Omtalen av de mange spesielle pasientgruppene blir summarisk: faktaopplysninger, som ikke alltid er oppdatert, presenteres sammen med informasjon om kommunikasjonsutfordringer.

Tillit og empati omtales uten at det refereres til tenking eller filosofi som kan sette kommunikasjonsteknikk inn i en større ramme.

Alt i alt er dette en ny utgave av en tradisjonsrik bok som har mye interessant stoff, men som ville ha blitt bedre om revisjonen hadde vært mer omfattende. Spesielt interesserte leger vil finne tankevekkende stoff, men jeg syns det finnes bedre lærebøker i klinisk kommunikasjon for medisinstudenter.

Per Stensland

Kommunelegekontoret

Sogndal

Vergils død – endelig på norsk

Broch H.

Vergils død

446 s. Oslo: Bokvennen forlag, 2006.

Pris NOK 398

ISBN 978-82-7488-147-1

Den romerske forfatter Vergils (70–19 f.Kr.) sidste dage er temaet i *Vergils død*, en nyoversat klassiker af den østrigsk-amerikanske forfatter Hermann Broch (1886–1951) fra 1945. Måske er

bogen ikke den mest nærliggende for en anmeldelse i et lægefagligt skrift, men det viser sig, at Vergil var uddannet som læge og anerkendt som sådan af en tilkaldt kollega. De har en interessant dialog, hvori jeg nikker genkendende til den tilkaldte læges forsøg på at overtale en svag patient til at skrive under på et vigtigt dokument, hhv. lægens forsøg på at få en strid gamling til at tage sin medicin. Nu skal jeg ikke gøre mig klog på, hvor meget hold der er heri ud over i romanens verden, men rammerne er i hvert fald meget overbevisende stukket ud.

Vergil skrev et stort hyldestdigt – eposet *Aeneiden* – til Rom og den romerske kejser Augustus, det vidste alle. Vergil ligger for døden, men er ikke blevet færdig med sit digt, og han kvier sig ved at overlade det til Augustus og hermed til eftertiden, fordi han føler, at det ikke leverer den sandhed og helhed, som han er ude efter at skildre. Augustus vil gerne have sit digt og lokker

og truer og får det til sidst fra den døende poet. Det er såmænd «handlingen» strakt over bogens mange sider.

Der er tale om et af de store værker i det tyvende århundredes litteratur på linje med Joyce's *Ulysses*. Lange passager er en drømmeagtig ekspresjonistisk bevidsthedsstrøm, hvori indgår imaginære aktører fra Vergils liv. Bogens kapitel 2 kan man diagonallæse eller lade ligge til man går på pension, mens kapitel 1 giver en billedrig situationsbeskrivelse fra romerrikets barske hverdag og kapitel 3 nogle intense dialoger omkring liv og død, kunst, kærlighed, ærlighed, magt, etik og ikke mindst om digtningens betydning. I kapitel 4 følger vi Vergil helt ind i døden «hinsides sproget». Med disse to ord slutter værket.

Hermann Broch var sendt på flugt efter «Anschluss» i 1938. Bogen er et opgør med totalmaktens dominans over individet. Det er en bog, man let lægger fra sig, men meget gerne vender tilbage til. En bog af de sjældne for de få. Vist nok ved et tilfælde utkommer det oversættelser omtrent samtidig til norsk ved Sverre Dahl og dansk ved Jon Høyer, sidstnevnte på dansk Gyldendal. Men det er ikke et tilfælde, at der i dag igen er focus på tysksprogede værker.

Troels Kardel

København

Fint skrytealbum

Dalsegg AS.

Mer enn kirurgi

Institutt for kirurgisk forskning i 40 år. 66 s, ill.

Oslo: Rikshospitalet, 2006. Pris gratis

Ingen ISBN

Institutt for kirurgisk forskning ved Universitetet i Oslo kunne feire sitt 40-årsjubileum i september 2006. I denne anledning har instituttet valgt å la en journalist/forfatter skrive en oversikt over hva dette viktige

instituttet i norsk medisinsk forskning har bedrevet i disse årene og ikke minst hvordan det satser på fremtiden.

Det merkes at Dalsegg er en dreven journalist med god erfaring i å skrive om helse-relatert stoff. Boken er så lettlest at man skummer igjennom den på under én time, og den gir en god innføring i instituttets historie, nåværende organisasjonsmodell og pågående forskning innenfor en rekke medisinske felt. I løpet av disse 40 årene har det utgått imponerende 129 doktorgrader fra instituttet, og med 30–40 nye

doktorgradskandidater og en rekke spennende prosjekter kan nok instituttet se fremtiden lyst i møte.

Tittelen på denne anmeldelsen er ikke ondsinnet ment. Et skrytealbum er noe særlig besteforeldre trekker opp for å vise frem det de er stolte av. De som står bak Instituttet for kirurgisk forskning har all mulig grunn til å være stolte over det de har oppnådd. Det rettferdiggjør etter min mening den formen de har valgt for denne trykksaken. Papir og trykk er av meget høy kvalitet, og boken inneholder en rekke fargebilder. Ganske mange av bildene (16) er imidlertid svært personfokustert og således ikke så veldig informative utover at de viser hvordan sentrale personer ser ut. Her kunne man nok ha vært mer kritisk i redigeringen og satset på bilder som bedre illustrerer forskningsprosjektene. Så vidt jeg kan se, er det bare tre til fire bilder som med noe velvilje kan sies å vise pågående forskning.

Det fremgår ikke klart av publikasjonen hvem som er målgruppen. Den er utgitt av instituttet, og det er ikke oppgitt noen pris, så den er antakelig ikke i salg. Mest sannsynlig er den til «innvortes bruk». I så fall er det uproblematisk at den er såpass panegyrisk. Det er imidlertid å håpe at dette viktige instituttet til sitt neste jubileum om ti år satser på en mer objektiv historisk fremstilling. Kanskje kunne det være en tanke å la utenforstående fagfolk vurdere instituttets betydning?

Knut Wester
Nevrokirurgisk seksjon
Universitetet i Bergen

Dialogfilosofi og dialog i medisinen

Svare H.

Den gode samtalen

Kunsten å skape dialog. 289 s. Oslo: Pax, 2006. Pris NOK 338
ISBN 978-82-530-2944-3

refleksjon om dialog inn i en form som kan leses selv uten spesiell bakgrunn i filosofi.

Å være lege kan – på en god dag – være å få møte mennesker som søker nettopp deg for en samtale om noe de opplever som viktig. Samtalen som fører frem erindring –

anamnesen – er på de fleste medisinske felter blant våre viktigste diagnostiske hjelpemidler.

Men medisinsk samtale har betydning utover den instrumentelt diagnostiske. Dialogen kan avklare, lutre, trøste og være til hjelp. Dialogen har dessuten verdi utover sine virkninger fordi den er et moralsk møte. Slik må den vurderes som rett, ikke ut fra et resultat utenfor handlingen selv, men ut fra i hvilken grad den blir utført i samsvar med en rett målestokk, dvs. at den er sannferdig og oppriktig. Målet for samtalen er også å finne i gjennomføringen.

Denne boken gir en innføring i dialogens teori og filosofi. Forfatteren er idéhistoriker og filosof med erfaring med dialog fra filosofisk praksis, fra organisasjonsliv og som forsker. Målgruppen er «alle som er opptatt av å styrke dialogen», og spesielt alle som har et arbeid der dialog står sentralt. Innholdet bygger på forfatterens erfaringer, hans samtaler med andre og ikke minst på lesning av dialogfilosofier. Forfatteren øser av store kunnskaper, men greier likevel å gjøre stoffet lett tilgjengelig. Boken er en innføringstekst som gir deg mulighet til å lete videre i referansene. Her er en tydelig inndeling, retoriske spørsmål, oppgaver, og tekst i rammer, alt som hjelpemidler for å kunne nærme seg stoffet. Innføringskapitlene tar leseren raskt inn i hvordan dialog kan forstås, om språk og dialog som vei til innsikt, om dialog som selvdannelse, om undring og metasamtaler, og om trusler mot en god dialog.

Jeg synes de teoretiske innledningskapitlene og presentasjonen av sokratisk dialog er gode. Her finnes stoff som er kjent fra humanistisk medisin og psykologi, og som i denne boken begrunnes ut fra filosofi. Kapitlet om neosokratiske dialog minner om kjente tilnærminger både fra familierapi og fra gode fora for faglig refleksjon. Praktiske eksempler fra arbeidslivet minner om systemteoretiske tilnærminger.

En tekst om den gode dialogen kan stå i fare for å nærme seg en grense for hvor pyntelig våre verbale omgangsformer bør være, enkelte eksempler kan nærme seg en godtrohetens asymptote. Diskusjonen av idealet om jevnbyrdig makt i dialog synes jeg toner ned den betydelige definisjonsmakt – samtalemakt – som ligger i å ha kognitiv-verbal begavelse og trening. Dette blir særlig tydelig i diskusjonen av dialogen i samfunnet.

Forfatteren har rett når han oppsummerer: Dialogen er en livsbetingelse vi ikke greier oss uten. For en medisiner er dette inspirerende lesning. De samtalene jeg deltar i hver dag bærer med seg langt flere muligheter enn de jeg bruker. Boken egner seg for alle leger med interesse for dialog i medisinen – for dialogmedisin.

Per Stensland
Sogndal legesenter
Sogndal

Det andre blikket

Klyve O.

Det andre blikket

Dikt. 69 s. Oslo: Cappelen, 2006. Pris NOK 229
ISBN 82-02-26143-0

Dette er en diktsamling med en ytre ramme der en datter tar oss med på besøk til sin 85-årige mor som er på institusjon og som ikke lenger husker datterens navn. Odveig Klyve formidler gjennom korte

prosadikt et livsløp – ved hjelp av kresent valg av ord.

Det første diktet gir en presentasjon: «Du er så liten – no – der du sit i den – mjuke stolen – og tek imot dagane dine...»

Diktene gir innblikk i de første tegnene på sykdommen, ordene som ble borte, streifet av noe uforståelig.

Vi beveger oss i tid mellom sykehjem og barndom: her-og-nå-situasjonen i rullestolen på institusjonen med sine lukter og sine travle engler, og barndomstid med en klok mor som skapte rom for de store fortellingene og eventyret og tryggheten. Vi aner smerten av å oppleve at mor forsvinner i en verden og tilstand som krymper på alle plan, umulig å bli med inn i, vanskelig å ta del i, om enn ønskelig. Innsikten i at datteren bare kjente en del av morens liv – den delen hennes eget liv var med i.

Sentralt blir også datterens tilbakevendende spørsmål: Hvem er jeg i forhold til deg nå? Hvem er du i forhold til meg?

Dette er en diktsamling som formidler brokker av en livshistorie, en reise i to sinn berørt av en demenssykdom, og en kjærlighetserklæring til en elsket mor.

Klyve holder seg langt unna svulstige begreper og floskler, og nettopp derfor blir det tiltalende og nært. Diktene formidler det daglige og nære sammen med det store underliggende usagte.

Diktsamlingen kan anbefales fagfolk som har/kommer til å få med denne pasientgruppen å gjøre, pårørende som er berørt av denne problemstillingen, men også andre som ikke har dette så nært innpå livet, men er villige til å bruke «det andre blikket»:

*...Du må bruka det andre blikket
det som ser
at alt er mogleg*

Eva Anfinnsen
Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse
Tønsberg